

Uzņēmuma vadības loma darbības nepārtrauktības nodrošināšanā, normatīvais regulējums un ar to saistītie iespējamie riski

07.03.2023.

Māris Vainovskis

Vecākais partneris, zvērināts advokāts

*Banku un finanšu, Korporatīvo un komerciesību prakšu
grupas vadītājs*

Ievads

Risku aktualitātes

Risks ir pastāvīgs un neizbēgams uzņēmējdarbības aspekts, kas ietver daudzveidīgas situācijas, kas var radīt finansiālas, reputācijas un operacionālas sekas uzņēmumam. Aktuālas risku tendences uzņēmumos ietver ilgtspēju, sankcijas, digitalizāciju un citus faktorus, kas prasa uzņēmējdarbības līdzsvara un ilgtspējas nodrošināšanu

Ilgspējas risks

Ilgspējas riski uzņēmumos var būt saistīti ar nepietiekamu vides, sociālo un ekonomisko aspektu pārvaldību, kas var radīt finansiālus un reputācijas zaudējumus un kaitēt uzņēmuma ilgtermiņa izaugsmei un stabilitātei

Sankciju risks

Sankciju riski uzņēmumos ir saistīti ar iespējamām tiesiskām un finansiālām sekām, ja uzņēmums nepilda starptautisko sankciju prasības, piemēram, tirdzniecības ierobežojumus un ierobežojumus darbībām ar noteiktām personām un valstīm, kas var radīt finansiālus zaudējumus un reputācijas apdraudējumu

Ilgtspējas risks

Sabiedrība

- Uzņēmums var savu rūpnīcu uzbūvēt vietā un veidā, kas kaitē vietējai sabiedrībai
- Minētais var radīt tiesvedības risku, kā arī uzņēmuma reputācijas apdraudējumu

Vide

- Uzņēmums var nodarīt kaitējumu videi, piemēram, piesārņot vidi, ūdens tilpnes. Šāda rīcība var novest pie uzņēmuma reputācijas apdraudējuma, kā arī kaitējuma un saistīto zaudējumu atlīdzināšanas
- Uzņēmums var nediversificēt savus enerģijas avotus, piemēram, paļauties tikai uz naftas produktiem vai gāzi, kas var kļūt ļoti dārgi, tādējādi apdraudot uzņēmuma konkurētspēju

Darbinieki

- Sociālās atbildības pārvaldība ir būtiska; saistītie riski: vāja darbinieku aizsardzība, cilvēktiesību pārkāpumi, korupcija, ierobežota uzņēmējdarbības caurredzamība
- Šādas prakses var negatīvi ietekmēt uzņēmuma reputāciju, darbinieku un klientu lojalitāti

Zaļmaldināšana

- Ar nolūku vai bez nolūka uzņēmums var maldināt sabiedrību par saviem zaļajiem vai ilgtspējīgajiem produktiem vai pakalpojumiem
- Klienti/sadarbības partneri var vērsties tiesā par šādām aktivitātēm, kā arī apdraudēt uzņēmuma reputāciju un nākotnē novērsties

Ilgspējas riska pārvaldība nepārtrauktības nodrošināšanai

Riska novērtējums

veikt dubulto būtiskuma novērtējumu, izvērtējot no sabiedrības un akcionāru perspektīvas, kā arī ietekmes uz darbību un finanšu perspektīvas

Stratēģijas izstrāde

balstoties uz riska novērtējumu, sagatavot stratēģiju, uzstādīt mērķus ilgtspējas jomā, kā arī sagatavot darba plānu

Iesaistītās puses

stratēģijas izstrādē nepieciešams iesaistīt akcionārus, darbiniekus, kā arī citus, kas var palīdzēt identificēt papildu riskus

Fiduciārais pienākums

stratēģijas izstrāde ļautu mazināt ar fiduciāro pienākumu saistītos riskus, jo visas iesaistītās puses būtu piekritušas ilgtspējas mērķu sasniegšanai

Piegādes ķēdes

izvērtēt piegādes ķēdes, kā arī sadarbības partneru aktivitātes ilgtspējas jomā, lai novērstu risku, kas var rasties no sadarbības partneru kaitējuma

Normatīvie tiesību akti

- **CSRD** – Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2464 (2022. gada 14. decembris), ar ko attiecībā uz korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu groza Regulu (ES) Nr. 537/2014, Direktīvu 2004/109/EK, Direktīvu 2006/43/EK un Direktīvu 2013/34/ES
- **CSDDD** - Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju un ar ko groza Direktīvu (ES) 2019/1937

Ilgspējas mērķu ieviešana uzņēmuma korporatīvās pārvaldības struktūrā

Akcionāri

var izstrādāt gaidu vēstuli, tajā iekļaujot uzņēmumu ilgtspējas mērķus

Valde

sagatavo:

- 1) īstermiņa stratēģiju (1 gads);
- 2) vidēja termiņa stratēģiju (3-5 gadi)

abas stratēģijas ietver
uzņēmuma ilgtspējas mērķus

Padome

pārskata, izskata un apstiprina īstermiņa un vidēja termiņa stratēģiju

Akcionāru sapulce

pieņem (vai pieņem zināšanai) abas stratēģijas, katru gadu vērtē to izpildi un to atspoguļo neatkarīgā pārskatā vai ietver gada pārskata vadības ziņojuma sadaļā

Sasniedzamie rezultāti

- ilgtspējas mērķi kā akcionāru vēlmes (ar gaidu vēstuli) ir ieviesti arī uzņēmuma korporatīvās pārvaldības struktūrā, motivējot valdi darboties un vadīt uzņēmumu pēc iespējas ilgtspējīgākā veidā
- ilgtspējīgiem projektiem ir paaugstināts riska līmenis; ja korporatīvās pārvaldības struktūrā tiek ieviesta gaidu vēstule un/vai apstiprinātas stratēģijas, valde un padome vada atbildības risku pret akcionāriem

Finansējuma diversifikācija un riska pārvaldība

Ilgspējas stratēģijas ieviešana rada papildu finansējuma veidus un iespējas

Kredīti

Finanšu sektora dalībnieki var privātpersonām un uzņēmumiem izsniegt aizdevumus ilgtspējīgiem vai zaļiem projektiem un/vai transformācijai

Obligācijas, akcijas

Uzņēmumi var emitēt zaļās, ilgtspējīgas obligācijas, kā arī zaļos IPO, lai apmierinātu neprofesionālo investoru pieprasījumu ieguldīt ilgtspējīgos un zaļos finanšu instrumentos

Tādējādi rodas plašākas iespējas diversificēt finansējuma veidus un avotus, kā arī veiksmīgāk pārvaldīt ar finansējuma pieejamību un izmaksām saistīto risku, izvēloties sev piemērotāko finansējuma avotu

Sankciju riska pārvaldība

Ietekmes novērtējums un atbilstības nodrošināšana

Sankcijas attiecas uz:

- Personām (privātpersonas un juridiskas personas)
- Teritorijām
- Precēm un pakalpojumiem

Pašnovērtējums atbilstības nodrošināšanai:

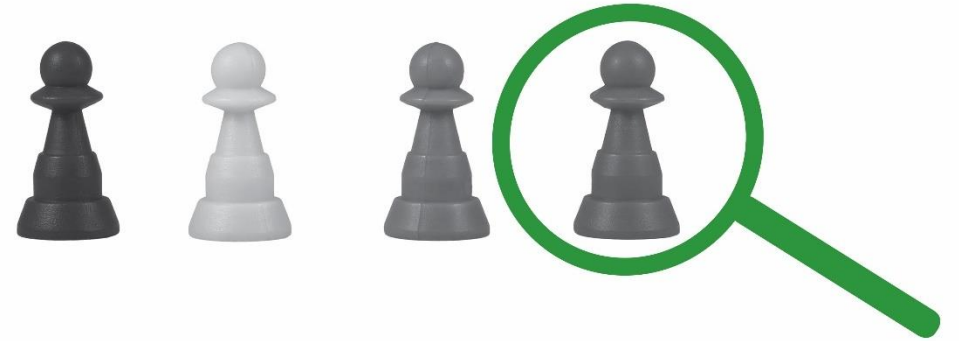
- Manas preces vai pakalpojumi
- Mani klienti
- Kādi ir manu preču un pakalpojumu izplatīšanas kanāli?

Sankciju avoti

Starptautiskās organizācijas, valstis, uzņēmumi

- Apvienoto Nāciju Organizācija
- Eiropas Savienība
- Amerikas Savienotās Valstis, Apvienotā Karaliste, Latvija, citas valstis
- Citas starptautiskas organizācijas (piemēram, EDSO)
- Sadarbības partneru korporatīvās politikas

Eiropas Savienības 10. Sankciju pakotne 1/2

2023.gada 25.februāris

- **Eksporta aizliegumi attiecībā uz kritiski svarīgām tehnoloģijām un rūpniecības precēm** (piemēram: elektronika, specializētie transportlīdzekļi, rezerves daļas automašīnām un reaktīvajiem dzinējiem, būvniecības nozares preces, kas var tikt novirzītas Krievijas militārajiem spēkiem).
- **Eksporta ierobežojumi attiecībā uz precēm, kuras varētu palīdzēt tehnoloģiski uzlabot Krievijas aizsardzības un drošības nozari** (piemēram: elektroniskie komponenti, kas izmantoti kaujas laukā iegūtajās Krievijas ieroču sistēmās - dronos, raķetēs, helikopteros, kā arī specifiski retzemju materiāli, elektroniskās integrālās shēmas un termokameras).
- **Papildināts divejāda lietojuma preču saraksts.**
- Aizliegts **divejāda lietojuma eksportēto preču un tehnoloģiju tranzīts caur Krieviju.**
- Noteikti **importa ierobežojumi precēm, kas Krievijai rada ievērojamus ieņēmumus** (piemēram: asfaltam un sintētiskajam kaučukam).
- Uzsākts licenču apturēšanas process 2 mediju kanāliem – "RT Arabic" un "Sputnik Arabic".

Eiropas Savienības 10. Sankciju pakotne 2/2

2023.gada 25.februāris

- Tiek ierobežota iespēja **Krievijas valstspiederīgajiem ieņemt jebkādu amatu ES kritisko infrastruktūru un vienību pārvaldes struktūrās.**
- Aizliegums nodrošināt **gāzes uzglabāšanas jaudu** (izņemot LNG kompleksu daļas) Krievijas valstspiederīgajiem.
- Noteiktas sankcijas vēl **87 personām un 34 vienībām**, tostarp svarīgākajiem lēmumu pieņēmējiem, militārajiem vadītājiem, "Wagner Group" militārajiem komandieriem un dronu ražotājiem, kā arī Alfa-Bank, Rosbank, un Tinkoff Bank.
- Noteikts **detalizētāks ziņošanas pienākumus par līdzekļiem un saimnieciskajiem resursiem**, kas pieder sarakstā iekļautajām personām un vienībām un kas ir iesaldēti vai kas tikuši pārvietoti īsi pirms iekļaušanas sarakstā.
- **Gaisa kuģu operatoriem būs jāpaziņo par neregulāriem lidojumiem** savas valsts kompetentajām iestādēm.

Normatīvais regulējums

Aizliegto preču saraksts un Divējāda lietojuma preču saraksts

Padomes Regula (ES) 2022/328, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā

«Aizliegto preču saraksts»

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/821 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido Savienības režīmu divējāda lietojuma preču eksporta, starpniecības, tehniskās palīdzības, tranzīta un pārvadājumu kontrolei

«Divējāda lietojuma preču saraksts»

Definīcija: Preces un tehnoloģijas, kas varētu veicināt Krievijas militārās un tehnoloģiskās jaudas palielināšanu vai aizsardzības un drošības sektora attīstību (2.a panta pirmā daļa)

Saraksts pieejams Regulas VII pielikumā:

<http://data.europa.eu/eli/reg/2022/328/2022-02-25>

Definīcija: Preces, arī programmatūra un tehnoloģijas, kuras var izmantot gan civiliem, gan militāriem mērķiem (2. panta 1.punkts)

Saraksts pieejams Regulas I pielikumā:

<http://data.europa.eu/eli/reg/2021/821/2023-01-12>

Preces un tehnoloģijas (1)

Aizliegto preču saraksts un Divējāda lietojuma saraksts

1. Jāpārbauda produkta vai tehnoloģijas veids;
2. Pievērsiet uzmanību preces vai tehnoloģijas specifikācijai;
3. Pārlicinieties, vai produkts nesatur nevienu no uzskaitītajiem elementiem;
4. Pievērsiet uzmanību, vai prece vai tehnoloģija nesatur neko tādu, ko var izgatavot ar reverso inženieriju!

Vai prece vai tehnoloģija ir *Aizliegto sarakstā* vai *Divējāda lietojuma sarakstā*?

Jā

Nē

1. Humanitārie mērķi, veselības ārkārtas situācijas;
2. Ārstniecības vai farmaceitiskajiem nolūkiem;
3. Priekšmetu pagaidu eksports izmantošanai ziņu medijos;
4. Programmatūras atjauninājumi;
5. Patērētāju komunikācijas ierīces;
6. Kiberdrošības un informācijas drošības nodrošināšana; vai
7. Personīgas izmantošanas mērķi

Vai prece vai tehnoloģija atbilst kādam no 7 izņēmumiem?

Nē

Jā

Darījums ir atļauts, ja vien nav noteikts citādi.

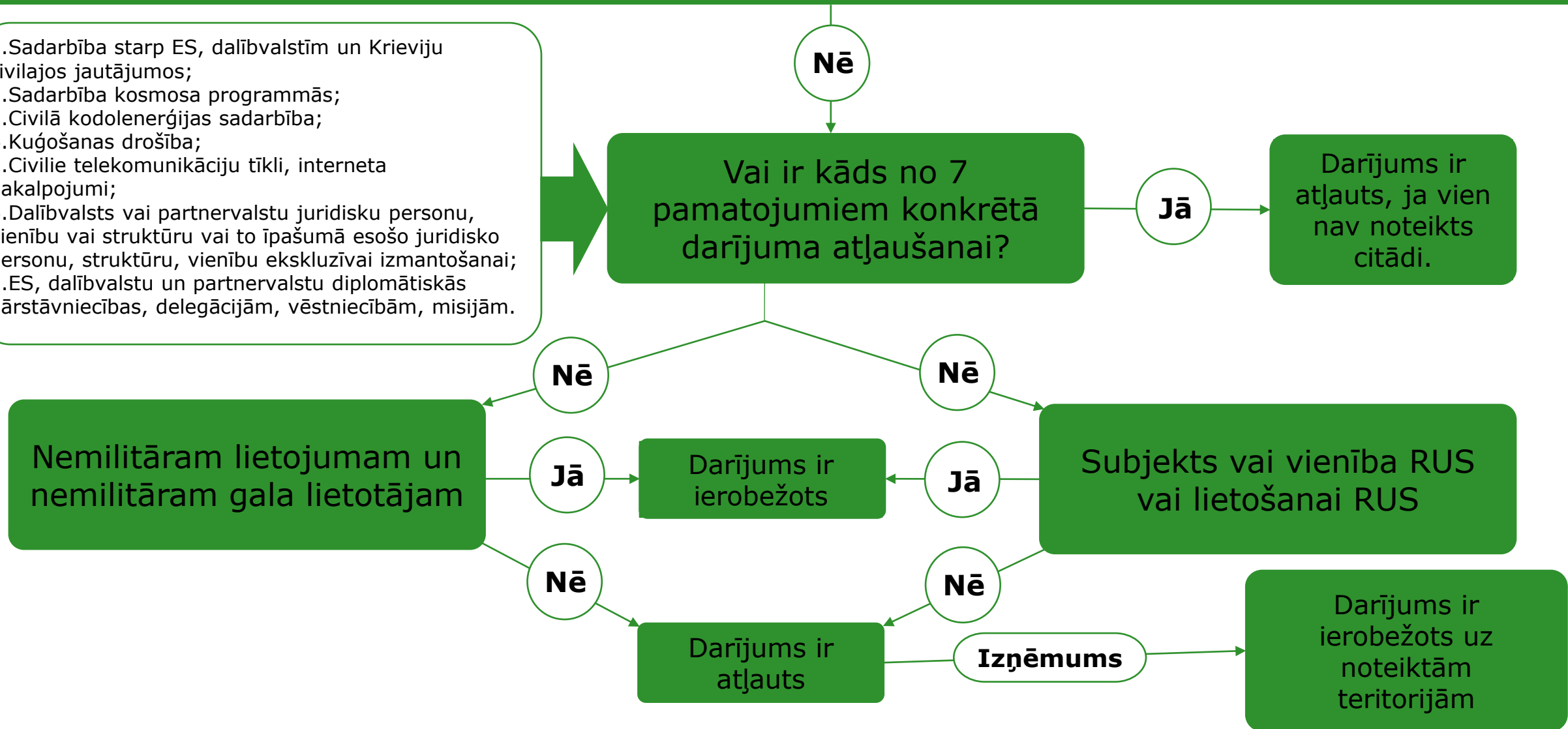
Atļauja nav nepieciešama, bet paziņojums no ĀM un īpaša piezīme muitas deklarācijā
(Izņemot 6. un 7. izņēmums).

Preces un tehnoloģijas (2)

Aizliegtu preču saraksts un Divējāda lietojuma saraksts

- 1.Sadarbība starp ES, dalībvalstīm un Krieviju civilajos jautājumos;
- 2.Sadarbība kosmosa programmās;
- 3.Civilā kodolenerģijas sadarbība;
- 4.Kuģošanas drošība;
- 5.Civliele telekomunikāciju tīkli, interneta pakalpojumi;
- 6.Dalībvalsts vai partnervalstu juridisku personu, vienību vai struktūru vai to īpašumā esošo juridisko personu, struktūru, vienību ekskluzīvai izmantošanai;
- 7.ES, dalībvalstu un partnervalstu diplomātiskās pārstāvniecības, delegācijām, vēstniecībām, misijām.

Praktiski padomi sankciju riska mazināšanai (1)

Klientu un sadarbības partneru izpēte

- Veiciet savu biznesa partneru un klientu uzticamības pārbaudi
- Dokumentējiet procesu, atklājumus un ieteikumus
- Pārbaudiet, vai preces, pakalpojumi, tehnoloģijas ir aizliegtu preču vai divējāda lietojuma preču sarakstā vai arī ir kādi nozaru ierobežojumi?

Praktiski padomi sankciju riska mazināšanai (2)

Klientu un sadarbības partneru pārbaudes veidlapa

Darījuma partnera pārbaudes veidlapa		
Nosaukums:	Reģistrācijas vieta un Nr.:	
Juridiska veidojuma statuss (ja attiecināms):	Reģistrāciju apliecinošs dokuments:	
Komerddarbības veids:	Pievienoti dokumenti(-i), kas apliecina juridiskās personas dibināšanu vai reģistrāciju (dibināšanas līgums, statūti u. tml.):	
Juridiskā adrese:	□ Jā □ Nē	
Saimnieciskās darbības vieta (ja atšķiras no juridiskās adreses):		
Korespondences adrese (ja atšķiras no juridiskās adreses):	Pievienots dokuments, kas apliecina juridiska veidojuma statusu, izveidošanas mērķi, nosaukumu, struktūru un pārvaldes mehānismu:	
Kontaktpersona:	□ Jā □ Nē	
Tālrunis/E-pasts:		
Darījuma partnera meitas, mātes uzņēmumi:	Tīmekļa vietnes adrese:	
Banka:	Konta Nr.:	
Pilnvarotā persona		
Vārds Uzvārds (oriģinālvalodā):	Pases/Personas apliecinošā dokumenta Nr. (nerezidentam) un veids:	
Vārds Uzvārds (Starptautiskās civilās aviācijas organizācijas standarta transliterācijā):	Izdošanas datums (nerezidentam):	
Citi personas lietotie vārdi un segvārdi, (ja tādi ir):	Izdevējstāde (nerezidentam):	
Dzimšanas datums/ Personas kods:	Pilnvarojuma pamats un apjoms:	
Dzimums:	Pievienots dokuments vai attiecīgā dokumenta kopija, kas apliecina Personas tiesības pārstāvēt juridisko personu:	
Dzimšanas vieta:	□ Jā □ Nē	
Pilsonība vai pavalstniecība:		
Deklarētā dzīvesvieta:	Pašreizējā dzīvesvieta adrese:	
Pašreizējā dzīvesvieta adrese:	Pievienotas dokumentu kopijas, uz kuru pamata ir veikta Fiziskās personas identifikācija:	
Amats:	□ Jā □ Nē	
Kontaktdrese:		
Tālrunis:	E-pasta adrese:	
Valdes/Padomes loceklis-ī (aizpildīt par katru)		
Vārds Uzvārds (oriģinālvalodā):	Pievienotas dokumentu kopijas, uz kuru pamata ir veikta Fiziskās personas identifikācija:	
Vārds Uzvārds (starptautiskās civilās aviācijas organizācijas standarta transliterācijā):	□ Jā □ Nē	
Citi personas lietotie vārdi un segvārdi, (ja tādi ir):		
Dzimšanas datums/ Personas kods:	Pases/Personas apliecinošā dokumenta Nr. (nerezidentam):	
Dzimums:	Izdošanas datums (nerezidentam):	
Dzimšanas vieta:	Izdevējstāde (nerezidentam):	
Pilsonība vai pavalstniecība:	Izdevējvalsts (nerezidentam):	
Deklarētā dzīvesvieta:	Pašreizējā dzīvesvieta adrese:	
Dalībnieki (aizpildīt par katru)		
Vārds Uzvārds (oriģinālvalodā):	Pievienotas dokumentu kopijas, uz kuru pamata ir veikta Fiziskās personas identifikācija:	
Vārds Uzvārds (starptautiskās civilās aviācijas organizācijas standarta transliterācijā):	□ Jā □ Nē	
Citi personas lietotie vārdi un segvārdi, (ja tādi ir):		
Dzimšanas datums/ Personas kods:	Pases/Personas apliecinošā dokumenta Nr. (nerezidentam):	
Dzimums:	Izdošanas datums (nerezidentam):	
Dzimšanas vieta:	Izdevējstāde (nerezidentam):	
Pilsonība vai pavalstniecība:	Izdevējvalsts (nerezidentam):	
Deklarētā dzīvesvieta:	Pašreizējā dzīvesvieta adrese:	

Patiesā labuma guvēji:
(norādīt visus dalībniekus, kam pieder 25% un vairāk akcijas vai kapitāla daļas, vai tos 4 dalībniekus, kam pieder lielākais akciju vai kapitāla daļu skaits)

Vārds Uzvārds (oriģinālvalodā):	Pievienotas dokumentu kopijas, uz kuru pamata ir veikta Fiziskās personas identifikācija:	□ Jā □ Nē
Vārds Uzvārds (starptautiskās civilās aviācijas organizācijas standarta transliterācijā):	Citi personas lietotie vārdi un segvārdi, (ja tādi ir):	Pases/Personu apliecinošā dokumenta numurs un veids (nerezidentiem):
Dzimšanas datums/ Personas kods:	Dzimums:	Izdošanas datums (nerezidentam):
Dzimšanas vieta:	Pilsonība vai pavalstniecība:	Izdevējstāde (nerezidentam):
Deklarētā dzīvesvieta:	Deklarētā dzīvesvieta:	Izdevējvalsts (nerezidentam):
Tiesā vai netiesā veidā kontrolēto Darījuma partnera kapitāla daļu vai akciju, tai skaitā tiesās vai netiesās līdzdalības, īpatsvars kopējā skaitā, kā arī tieši vai netieši īstenojamās Darījuma partnera kontroles veids:	Pašreizējā dzīvesvieta adrese:	Pašreizējā dzīvesvieta adrese:
Ja kontroli īsteno ar fiziskas personas starpniecību (lūdzu norādīt vārdu, uzvārdu, dzimšanas datumu):	Korespondences adrese, ja nesakrīt ar deklarēto: % no akcijām vai kapitāla daļām:	Kontroles veids: □ Īpašnieks, □ Dalībnieks, □ Akcionārs, □ Biedrs, □ Personālsabiedrības biedrs, □ Nodibinājuma dibinātājs, □ Izpildinstitūcijas vai pārvaldes institūcijas pārstāvis, □ Cits (lūdzu norādīt) (%)
Kā atsevišķa persona, kas kontrolē: □ uz pilnvarojuma līguma pamata; □ uz īpašumtiesību pamata (piemēram, sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieka – juridiskas personas īpašnieks); □ uz darījuma attiecību pamata, □ caur juridisko veidojumu (piemēram, nodibinājums vai trusts) kā dibinātājs, □ caur juridisko veidojumu (piemēram, nodibinājums vai trusts) kā pilnvarotājs, □ caur juridisko veidojumu (piemēram, nodibinājums vai trusts) kā pārvaldītājs.	Informācija par Darījuma partnera galvenajiem sadarbības partneriem:	
Nosaukums:	Reģistrācijas vieta, datums un numurs:	
Saimnieciskās darbības vieta, juridiskā adrese:	Patiesā labuma guvējs:	
Juridiska veidojuma statuss (ja attiecināms):	Reģistrāciju apliecinošs dokuments:	
Komerddarbības veids:	Tīmekļa vietnes adrese:	
Informācija par Darījuma attiecībām (mērķu un būvības īss apraksts, kas vizuāli ietver Darījuma veidu, apjomu, Darījuma summu un maksājuma veikšanas veidu):		
Informācija par paaugstinātiem Sankciju riskiem (risku īss apraksts):		
Informācija par aizdomīga darījuma riskiem (aizdomīga darījuma pazīmes īss apraksts):		
Konstatētie riski:		
Darbinieks: Datums: _____		
Rekomendācija: _____		
Vadītājs: _____		Datums: _____

Praktiski padomi sankciju riska mazināšanai (3)

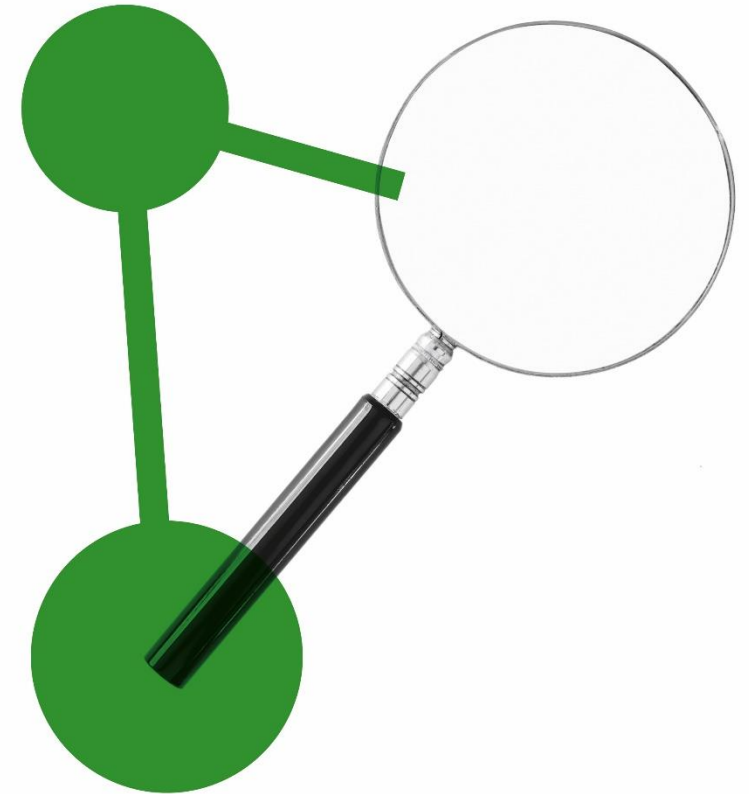
Līgumi, apstiprinājumi, politikas un procedūras

- Iekļaujiet savos līgumos sankciju klauzulas, lai Jūsu uzņēmums būtu pienācīgi līgumiski aizsargāts un Jums ir arī līgumisks pamatojums vienpusēji izbeigt darījumu attiecības
- Vajadzības gadījumā saņemiet apstiprinājumu no Jūsu biznesa partneriem un klientiem, ka preces, pakalpojumi, tehnoloģijas, ko Jūs viņiem sniedzat vai sniedzāt, ir paredzētas nemilitāram lietojumam un nemilitāram galalietotājam un ka tie nav paredzēti juridiskai personai vai struktūrai Krievijā vai Baltkrievijā, vai tos nav paredzēts izmantot Krievijā vai Baltkrievijā vai citās teritorijās uz ko attiecas ierobežojumi
- Aktualizējiet un stipriniet iekšējās politikas, procedūras un vadlīnijas sankciju riska mazināšanai Jūsu uzņēmumā
- Izstrādājiet vienkāršu procesu, lai ziņotu par pārkāpumu vai sankciju apiešanu

Praktiski padomi sankciju riska mazināšanai (4)

Atļauju, saskaņojumu saņemšana nepieciešamības gadījumā

- Novērtējiet, vai ir nepieciešams saņemt kompetentās institūcijas atļauju, lai pabeigtu vai turpinātu uzņēmējdarbību augsta riska jurisdikcijā
- Novērtējiet, vai ir nepieciešams lūgt Jūsu bankai atļauju, lai pabeigtu vai turpinātu maksājumu sankcionētam subjektam
- Īpaši atbrīvojumi saskaņojot ar Latvijas Banku
- Piekrišana darījumiem no kompetentās iestādes / Ārlietu ministrijas

EVERSHEDS
SUTHERLAND
BITĀNS

eversheds-sutherland.lv

© Eversheds Sutherland 2023. All rights reserved.

Māris Vainovskis

Vecākais partneris, zvērināts advokāts
Banku un finanšu, Korporatīvo un
komercietiesību prakses grupas vadītājs

Maris.Vainovskis@eversheds-sutherland.lv